

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Бюджетування зовнішньоекономічної діяльності»

Ступінь освіти Перший (бакалаврський)

Спеціальність Менеджмент

Тривалість викладання 15 чверть

Заняття: 4 годин на тиждень

Лекції 2 години на тиждень

Практичні 2 години на тиждень

Мова викладання українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Microsoft Teams – група «Бюджетування ЗЕД»

Інформація про викладачів:

Варяниченко Олена Володимирівна
(лекції та практичні)

доцент, кандидат економічних наук

Персональна сторінка:

<https://mvs.nmu.org.ua/ua/teachers/Varyanichenko/>

E-mail:

Varyanichenkoelen@ukr.net

1. Анотація до курсу

Вивчення дисципліни «Бюджетування зовнішньоекономічної діяльності» дозволить менеджерам реалізовувати бюджетування зовнішньоекономічної діяльності як сучасну управлінську технологію, що пов'язана з розробленням в організації бюджетів різних видів та для різних об'єктів, формуванням моделі їх консолідування для отримання зведених бюджетів організації, які стосуються зовнішньоекономічної діяльності.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни дисципліни «Бюджетування зовнішньоекономічної діяльності» - формування

компетентностей щодо розуміння технології бюджетування та особливостей впровадження і поетапної реалізації бюджетування зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві.

3. Завдання курсу

- формування понятійного апарату та сутнісно-змістових елементів системи бюджетування на основі теоретичного вивчення дисципліни;
- розвиток навичок оволодіння методологічними прийомами складання бюджетів та використання бюджетів для оперативного контролю реалізації управлінських рішень із зовнішньоекономічної діяльності на практичних заняттях;
- формування у студентів здатності застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації на основі з'ясування передумов та переваг впровадження бюджетування на підприємствах на практичних заняттях.

4. Результати навчання

Після вивчення цієї дисципліни ви зможете:

- 1) Описувати методичний підхід до здійснення бюджетування зовнішньоекономічної діяльності підприємства
- 2) Визначати місце бюджетування зовнішньоекономічної діяльності в системі управління підприємством
- 3) Описувати бюджетне планування зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві
- 4) Застосовувати адекватні методи для формування та аналізу бюджетів у сфері зовнішньоекономічної діяльності
- 5) Вирішувати конкретні завдання у сфері бюджетування зовнішньоекономічної діяльності, зокрема, формувати основні, допоміжні та спеціальні бюджети підприємства в умовах зовнішньоекономічної діяльності з урахуванням ризику
- 6) Здійснювати консолідування бюджетних показників в умовах зовнішньоекономічної діяльності
- 7) Розуміти сутність бюджетного організування зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві
- 8) Виокремлювати центри відповідальності та будувати фінансову структуру управління організацією
- 9) Застосовувати мотиваційні механізми за розроблення бюджетів у зовнішньоекономічній діяльності
- 10) Контролювати виконання бюджетних показників на різних стадіях бюджетного процесу
- 11) Розуміти основні засади регулювання відхилень бюджетних показників

5. Структура курсу

Тематика занять	Вид занять	Ресурси
Тема 1. ПРЕДМЕТ, МЕТОД, ЗМІСТ, ЗАВДАННЯ КУРСУ. МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ЗДІЙСНЕННЯ БЮДЖЕТУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	Лекція	Силабус Презентація Конспект лекцій https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613 Навчальні матеріали у додатку Teams
1.1. Предмет, метод, зміст, завдання курсу		
1.2. Сутність та призначення бюджетування на підприємстві		
1.3. Сутність бюджету як економічної категорії		
1.4. Місце бюджетування зовнішньоекономічної діяльності в системі управління підприємством		
1.5. Автоматизація бюджетування зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві	Лекція	Силабус Презентація Конспект лекцій https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613 Навчальні матеріали у додатку Teams
Тема 2 БЮДЖЕТНЕ ПЛАНУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ		
2.1. Принципи та етапи бюджетного планування зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві		
2.2. Процес бюджетного планування зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві		
2.3. Нормативне забезпечення формування бюджетів підприємства в умовах зовнішньоекономічної діяльності		
2.4. Класифікація витрат підприємства та підходи до їх визнання	Лекція	Силабус Презентація Конспект лекцій https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613 Навчальні матеріали у додатку Teams
Тема 3. ТЕХНОЛОГІЯ РОЗРОБЛЕННЯ БЮДЖЕТІВ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ		
3.1. Порядок та процедури формування основних, додаткових та спеціальних бюджетів підприємства	Лекція	Силабус Презентація Конспект лекцій https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613 Навчальні матеріали у додатку Teams
3.2. Плани-графіки руху грошових потоків як вхідна документація		
Тема 4. ПОРЯДОК ТА ПРОЦЕДУРИ ФОРМУВАННЯ ТА УЗГОДЖЕННЯ ОСНОВНИХ, ДОДАТКОВИХ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ БЮДЖЕТІВ ПІДПРИЄМСТВА-СУБ'ЄКТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	Лекція	Силабус Презентація Конспект лекцій https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613 Навчальні матеріали у додатку Teams
4.1. Моделі консолідування бюджетних показників		

4.2. Взаємозв'язок основних бюджетів підприємства на основі матриці Моблі		
Тема 5. РОЗРОБЛЕННЯ БЮДЖЕТІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА З УРАХУВАННЯМ РИЗИКІВ	Лекція	Силабус Презентація Конспект лекцій https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613 Навчальні матеріали у додатку Teams
5.1. Бюджетні ризики у сфері зовнішньоекономічної діяльності, сутність та класифікація		
5.2. Методика врахування ризиків при розробленні бюджетів у сфері зовнішньоекономічної діяльності		
Тема 6. БЮДЖЕТНЕ ОРГАНІЗУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	Лекція	Силабус Презентація Конспект лекцій https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613 Навчальні матеріали у додатку Teams
6.1. Сутність бюджетного організування зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві		
6.2. Центри відповідальності: різновиди та характеристика		
6.3. Функції бюджетного комітету на підприємстві в умовах зовнішньоекономічної діяльності		
Тема 7. БЮДЖЕТНЕ МОТИВУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	Лекція	Силабус Презентація Конспект лекцій https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613 Навчальні матеріали у додатку Teams
7.1. Сутність бюджетного мотивування зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві		
7.2. Матеріальне бюджетне стимулювання за виконання бюджетних показників		
7.3. Моральне бюджетне мотивування зовнішньоекономічної діяльності		
Тема 8. БЮДЖЕТНЕ КОНТРОЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	Лекція	Силабус Презентація Конспект лекцій https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613 Навчальні матеріали у додатку Teams
8.1. Сутність бюджетного контролювання зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві		
8.2. Об'єкти та предмети, технології та інструментарій бюджетного контролю в умовах зовнішньоекономічної діяльності		
Тема 9. БЮДЖЕТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	Лекція	Силабус Презентація Конспект лекцій https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613 Навчальні матеріали у додатку Teams
9.1. Основні засади регулювання відхилень бюджетних показників		
9.2. Методика контролювання та регулювання бюджету доходів і витрат на засадах еластичності витрат за обсягом виробництва		

9.3. Методика контролювання та регулювання бюджетів на засадах структурування витрат		
Тема 1. Послідовність формування основного бюджету підприємства із зовнішньоекономічною діяльністю	Практичне заняття	Вирішення завдань в робочому зошиті https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613
Тема 2. Складання бюджету продаж та бюджету доходів	Практичне заняття	Вирішення завдань в робочому зошиті https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613
Тема 3. Складання бюджету виробництва, бюджету прямих витрат на матеріал	Практичне заняття	Вирішення завдань в робочому зошиті https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613
Тема 4. Складання бюджету виробничих запасів	Практичне заняття	Вирішення завдань в робочому зошиті https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613
Тема 5. Складання календарного плану надходжень та виплат	Практичне заняття	Вирішення завдань в робочому зошиті https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613
Тема 6. Складання бюджету прямих витрат на оплату праці, бюджету інших прямих витрат, бюджету загальнопромислових накладних витрат	Практичне заняття	Вирішення завдань в робочому зошиті https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613
Тема 7. Складання бюджету адміністративних витрат, бюджету комерційних витрат, бюджету виробничої собівартості	Практичне заняття	Вирішення завдань в робочому зошиті https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613
Тема 8. Складання бюджету запасів готової продукції	Практичне заняття	Вирішення завдань в робочому зошиті https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613
Тема 9. Складання бюджету капітальних вкладень, кредитного плану	Практичне заняття	Вирішення завдань в робочому зошиті https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613
Тема 10. Складання податкового бюджету Демонстрація індивідуальних завдань	Практичне заняття	Вирішення завдань в робочому зошиті https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613
Тема 11. Прогноз зміни кредиторської та дебіторської заборгованості Демонстрація індивідуальних завдань	Практичне заняття	Вирішення завдань в робочому зошиті https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613
Тема 12. Складання бюджету надходжень та витрат (прогноз звіту про прибутки та збитки) Демонстрація індивідуальних завдань	Практичне заняття	Вирішення завдань в робочому зошиті https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613

Тема 13. Складання бюджету руху грошових коштів (БРГК), Бюджет руху грошових коштів (БРГК) розрахований непрямым методом Демонстрація індивідуальних завдань	Практичне заняття	Вирішення завдань в робочому зошиті https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613
Тема 14. Розрахунковий баланс Демонстрація індивідуальних завдань	Практичне заняття	Вирішення завдань в робочому зошиті https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613
Тема 15. Аналіз бюджету	Практичне заняття	Вирішення завдань в робочому зошиті https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613
Підведення підсумків роботи за чверть, оголошення оцінок		Тестування https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613

6. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій аккаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office365.

Перевірений доступ з ПК чи мобільного гаджету до Microsoft Office: Teams, Moodle.

Інстальований на ПК та мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point).

7. Система оцінювання та вимоги

7.1. Шкали

Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
75-89	добре
60-74	задовільно
0-59	незадовільно

7.2. Отримання підсумкової оцінки

Здобувачі вищої освіти отримують підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточної успішності за лекційними та практичними заняттями.

Здобувач вищої освіти може отримати підсумкову оцінку з дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо

набрана кількість балів з поточного тестування, виконання завдань на практичних заняттях та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Поточна успішність складається з:

- успішності за одну лекційну контрольну роботу (40 балів – максимальна оцінка),
- оцінок за роботу на практичних заняттях (оцінюється 15 занять по 3 бали, максимально здобувач може отримати 45 балів),
- оцінки за самостійну роботу (15 балів за виконання індивідуального завдання на тему: «Сучасний досвід впровадження системи бюджетування в організаціях»).

Отримані бали за лекційну контрольну роботу, практичні заняття, виконання самостійної роботи додаються.

Максимально за поточною успішністю здобувач може набрати 100 балів.

Підсумкове оцінювання	На підставі поточної успішності за лекційними та практичними заняттями або залік. Залік відбувається у письмовій формі, залікові білети складаються з 50 тестових завдань. Кожний тест має один правильний варіант відповіді. Правильна відповідь на тестове завдання оцінюється у 2 бали. Максимальна кількість балів за залік: 100 балів.
Практичні заняття	Розрахункові завдання. Максимально оцінюються у 45 балів (15 занять × 3 бали/заняття).
Самостійна робота	Кожен здобувач/ка повинен/на виконати індивідуальне завдання на тему: «Сучасний досвід впровадження системи бюджетування в організаціях». Максимально оцінюється у 15 балів
Контрольні заходи	Лекційна контрольна робота максимально оцінюється у 40 балів (20 тестів × 2 бали/тест).

Незалежно від результатів поточного контролю кожен здобувач під час заліку має право виконувати ККР, яка містить завдання, що охоплюють ключові дисциплінарні результати навчання.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку)	Підсумковий контроль за дисципліною відбувається письмово шляхом надання відповідей на питання у формі тестів. Відповіді на тестові питання оцінюються шляхом співставлення з еталонними відповідями. Максимальна кількість балів за підсумкову контрольну роботу: 100
--	--

7.3. Критерії оцінювання практичного заняття

- 3 бали: володіння навчальним матеріалом, правильність розрахунків, наведення аргументованих висновків;
- 2 бали: не достатнє володіння навчальним матеріалом, незначні помилки в розрахунках, висновки аргументовано;
- 1 бал: відсутність достатніх знань про методи рішення завдання, грубі помилки в розрахунках, висновки не аргументовано.

7.4. Критерії оцінювання самостійної роботи

Оцінювання результатів виконання індивідуального завдання (*демонстрація та обговорення презентації*):

У підсумку за демонстрацію та обговорення презентації можна отримати максимально 15 балів, додавши такі складові:

- презентація містить усі стандартні структурні елементи: титульний слайд; мету доповіді (поставленого завдання); проблему, про яку говорить автор, та розкриття її змісту; шляхи вирішення проблеми (відомі або авторські); висновки; фінальний слайд та використано корпоративний шаблон презентацій з корпоративною символікою – 8 балів;
- структурні елементи презентації за своїм змістом мають відношення до поставленої на розгляд теми – 2 бали; проблему, шляхи її вирішення та висновки сформульовані коректно – 1 бал;
- доповідь відбулась грамотною мовою, у формі розповіді замість читання – 2 бали;
- надано відповіді на поставлені питання та задано питання до інших презентацій – 2 бали.

8. Політика курсу

8.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатів навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадкування даних чи фактів), що можуть використовуватися в освітньому процесі.

Політика щодо академічної доброчесності регламентується:

- «Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D

0%BF%D1%80%D0%BE%20%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D1%83%20%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B2%D0%B8%D1%8F%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D1%96%D0%B0%D1%82%D1%83.pdf

- Кодексом академічної доброчесності

https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Code%20of%20Academic%20Integrity.pdf .

Творчі письмові завдання подаються у електронному вигляді та перевіряються на плагіат.

Спочатку викладач після перевірки роботи та виявлення текстових збігів констатує можливу академічну недоброчесність здобувача. Тоді робота повертається на доопрацювання (цитування, виправлення). Після повторного виявлення текстових збігів > припустимих 40% у відомих термінах рада викладачів кафедри експертно констатує плагіат, фабрикацію, фальсифікацію і оцінює роботу у 0 балів.

Далі згідно Кодексу академічної доброчесності здобувач несе відповідальність: повторне виконання роботи на іншу тему, повторне проходження дисципліни (виконання роботи), відрахування, позбавлення стипендії, пільг з оплати навчання, що постановляють спеціальні Комісії з доброчесності факультету та НТУ «ДП».

Після виявлення ознак плагіату у роботі здобувача кафедра:

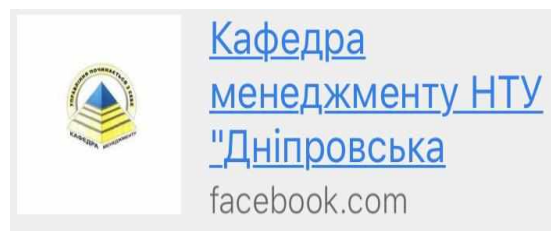
- 1) повідомляє здобувача про нульову оцінку з причин плагіату та можливість звернутися до Комісій,
- 2) зберігає роботу здобувача протягом встановленого терміну,
- 3) інформує здобувача про зниження максимальної підсумкової оцінки до 73 балів у разі постанови про повторне виконання роботи.

При повторному виконанні завдання викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

8.2. Комунікативна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на день (щодня) поштової скриньки на Office365 та відвідування групи у Teams.

Рекомендуємо створити профілі та підписатися на сторінки кафедри менеджменту у Facebook.

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи в Teams.

Правила на заняттях при дистанційному навчанні:

- візуальний контакт,
- увімкнути камери,
- виключити мікрофон, включати за необхідності виступу,
- проявляти активність,
- дотримуватися регламенту.

8.3. Політика щодо перескладання

Повторне складання підсумкового контролю з дисципліни, коли здобувач отримав оцінку «незадовільно» (нижче 60-ти балів), допускається не більше двох разів. Спроби здобувача виправити оцінку й не допустити академічної заборгованості обмежуються терміном в один місяць після закінчення екзаменаційної сесії.

Прийом першої перездачі здійснюється викладачем, який викладав матеріал навчальної дисципліни. Прийом другої – комісією у складі трьох осіб: викладача, який викладав дисципліну; завідувача кафедри; викладача кафедри. Рішення комісії є остаточним.

У разі підтвердження комісією оцінки «незадовільно» або неявки здобувача на засідання комісії без поважних причин, комісія сповіщає про це завідувача кафедрою для підготовки наказу ректора про відрахування здобувача за академічну неуспішність або визначення умов повторного вивчення цієї дисципліни.

Детальніше дивитися:

- Положення про організацію освітнього процесу. Режим доступу: https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Pologenie_pro_organiz_osvit_process_2019.pdf

- Положення про оцінювання результатів навчання. Режим доступу: https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Regulations_on_evaluation_of_educational_results.pdf.

8.4. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти очної (денної) форми відвідування занять є обов'язковим.

За об'єктивних причин (дивись розпорядження по НТУ «ДП» щодо організації навчального процесу та проведення контрольних заходів в умовах воєнного стану тощо) навчання може відбуватись дистанційно асинхронно - в онлайн-формі.

Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрадження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності.

Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача особисто.

Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи.

Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби).

8.5. Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань, він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку, викладеному у Кодексі академічної доброчесності. Режим доступу: https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Code%20of%20Academic%20Integrity.pdf.

8.6. Бонуси

Здобувачі вищої освіти, які проявили високий рівень компетентності з вивчаємих питань, активність та кмітливість на лекційних та практичних заняттях можуть отримати додатково 5 балів до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

Бонуси враховуються в загальному підсумку, але за навчальну дисципліну можна отримати не більше 100 балів.

8.7. Участь в анкетуванні

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

9. Методи навчання

Під час *лекцій та практичних занять* будуть застосовані такі методи навчання:

Пояснення. Тлумачення понять, явищ, принципів, термінів тощо, переважно під час викладання нового матеріалу.

Інструктаж. Надання алгоритму дій для виконання поставленого завдання.

Діалог. За допомогою запитань викладач мотивуватиме здобувачів вищої освіти до відтворення набутих знань, формування самостійних висновків і узагальнень на основі засвоєного матеріалу.

Навчальна дискусія, дебати. Це обговорення важливого питання, обмін думками між здобувачами вищої освіти та/або викладачем, спрямовані не лише на засвоєння нових знань, а й на створення емоційно насиченої атмосфери, яка б сприяла глибокому проникненню в істину.

Ілюстрування. Застосування презентацій, відео та іншого медіа-контенту для підкріплення матеріалу, який пояснюється, обговорюється або завдань, які виконуються.

Самостійне спостереження (навчання, дослідження). Це безпосереднє самостійне сприймання явищ дійсності у процесі навчання.

Письмові та усні контрольні завдання. Самостійна концентрація та відтворення отриманих знань та навичок в умовах обмеженого часу та джерел інформації.

Аналіз. Сутність його полягає у вивченні предметів чи явищ за окремими ознаками і відношеннями, у поділі на елементи, осмисленні зв'язків між ними.

Синтез. Полягає в уявному або практичному поєднанні виокремлених під час аналізу елементів або властивостей предмета в єдине ціле.

Порівняння. За його допомогою встановлюють спільні і відмінні ознаки предметів і явищ.

Узагальнення. Цей метод передбачає перехід від одиничного до загального, від менш загального до більш загального шляхом абстрагування від специфічного і виявлення притаманних явищам загальних ознак (властивостей, відношень тощо) при осмисленні понять, суджень, теорій.

Конкретизації. Допомагає перейти від безпосередніх вражень до розуміння сутності того, що вивчається: результати конкретизації постають у формі прикладів, схем, моделей тощо.

В процесі викладання дисципліни реалізується логічний зв'язок лекцій і практичних занять: інформація, отримана на лекції, в процесі самостійної роботи на практичному занятті осмислюється і переробляється, за допомогою викладача аналізується до найдрібніших подробиць, після чого міцно засвоюється.

Виконання завдань передбачає організацію зворотного зв'язку, контроль та коригування роботи по засвоєнню змісту матеріалу та самоконтроль, аналіз і самоаналіз, оцінку результатів навчання.

10. Ресурси і література

1. Варяниченко О.В. Конспект лекцій з дисципліни «Бюджетування зовнішньоекономічної діяльності» для бакалаврів спеціальності 073 Менеджмент. Дніпро: НТУ «ДП», 2020. 116 с. <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613>

2. Варяниченко О.В. Методичні рекомендації для проведення практичних занять з дисципліни «Бюджетування зовнішньоекономічної діяльності» для бакалаврів спеціальності 073 Менеджмент. Дніпро: НТУ «ДП», 2020. 36 с. (Рекомендовано до видання редакційною радою НТУ «ДП» (протокол № 3 від 04.03.2020 р.). <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2613>

3. Засадний Б.А., Ткаченко А.В. Система бюджетування як провідна ланка фінансового планування бізнес-процесів підприємства. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/35_2021ua/8.pdf

4. Кирильєва Л.О., Шеховцова Д.Д., Наумова Т.А. Бюджетування в системі обліково-аналітичного забезпечення інноваційного розвитку підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2021. №5(28) URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2021/5_28_ukr/28.pdf

5. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Теорія і практика бюджетування зовнішньоекономічної діяльності підприємства: навч. посібник. Львів: Видавництво «Растр-7», 2014. 320с.

6. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г., Муқан О.В. Бюджетування зовнішньоекономічної діяльності організацій: навч. посібник. Львів: Видавництво «Растр-7», 2011. 338 с.

7. Ковальчук Т.Г. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. 216 с.

8. Манойленко О.В. Облік зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 367 с.

9. Ніколаєва А.М. Система бюджетування інноваційних підприємств *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я*. 2020. Ч. III. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/36ceab53-81fd-4d35-a082-4e0c4db5f000/content>

10. Пилипів Н. І., Максимів Ю. В., П'ятничук І. Д. Управлінський облік: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Івано-Франківськ, 2018. 380 с. http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/9009/1/2021%20%20%d0%92%d0%b5%d1%80%d1%81%d1%82%d0%ba%d0%b0_%d0%9f%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd%d0%b8%d0%ba_%d0%a3%d0%9e.pdf

11. Скоробогатова Н. Є. Бюджетування в управлінні: конспект лекцій. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 155 с. https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/55521/1/Skorobohatova_Biudzhetuvanni_a_v_upravlinni_posibnyk.pdf

12. Ярошевич Н.Б., Шпак Н.О., Матвіїшин В.Є. Бюджетний менеджмент: навч.-метод. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. 221 с.

11. Передумови вивчення дисципліни

Перед вивченням дисципліни передбачається, що на попередньому рівні освіти вже здобуті такі результати навчання:

Назва дисципліни	Здобуті результати навчання
Ф2 «Менеджмент»	Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації Виявляти навички організаційного проектування Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації
Ф7 «Статистичні методи в менеджменті»	Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації
Ф10 «Фінанси підприємств»	Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації
Ф13 «Облік і аудит»	Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень
Ф16 «Моделювання та прогнозування в менеджменті»	Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень
Ф19 «Управлінський аналіз діяльності підприємства»	Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень
Ф21 «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства»	Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації
Ф23 «Планування діяльності підприємства»	Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства
С2 «Інвестиційний та інноваційний менеджмент»	Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації Демонструвати навички застосування методів інвестиційно-інноваційного менеджменту для прийняття стратегічних управлінських рішень і реалізації проектів бізнес-структур та органів державного управління й місцевого самоврядування